

El bou i la mula

Butlletí d'ordre intern

Número 3

Abril de 2000

El Bou i la Mula a la Provença

Primer viatge "oficial" d'**El Bou i la Mula**: l'Albert Dresaire, en Jordi Montlló, la Marta Capellas, la Ma. Dolors Teixidor i en Josep Ma. Font, acompanyats de la Marta Loire (que feia la foto) van ser els nostres expedicionaris a Arles. Motiu principal del viatge: visitar el *Salon International des Santonniers*.

No cal dir que es va aprofitar l'excursió per conèixer alguns dels molts atractius culturals i paisatgístics de la Provença. Però el que més van admirar els nostres viatgers va ser la gran exposició dels *santoniers*, dintre de la qual destacava per sobre de tot l'obra de l'escultora Liliane Guiomar.

I què més us direm? Doncs que per ser un primer tast no està gens malament, i

la conclusió més clara és que l'any vinent s'hi ha de tornar... L'agència de viatges **El Bou i la Mula** comença a funcionar!

A.D.G.

Un pessebre al cinema i a Medellín

La vendedora de rosas és una colpidora pel·lícula que retrata amb tot la cruesa la realitat dels nens del carrer de les grans ciutats colombianes. Durant prop de dues hores se'ns explica la història de la Mònica, una nena de tretze anys que ha abandonat casa seva i viu al carrer venent roses, "esnifant" cola, fumant herba i cuidant de les seves amigues, també nenes del carrer com ella.

L'acció passa durant vint-i-quatre hores, les que precedeixen el dia de Nadal. La Mònica somia en passar aquest dia tan especial amb el seu xicot i estrenant roba nova. Pel seu camí hi aniran passant una sèrie de personatges ben diversos, però tots condemnats, com ella, a la misèria. Els seus somnis volaran i el destí de misèria s'imposarà, fins i tot el dia de Nadal.

Val la pena recomanar aquesta pel·lícula per ella mateixa. Però hi ha un valor afegit que, per nosaltres, la fa encara més interessant. Es tracta de la presència del pessebre. Un gran pessebre popular, senzill i pobre, presideix un dels carrers dels barris marginals de Medellín. Tot i que apareix només d'esquitllada, la seva aparició no és pas gratuïta. La gent fa rotllana al voltant del pessebre, hi porta espelmes i flors. En un barri dominat per la misèria i la pobresa material, s'intueix un respecte pel pessebre; és la presència de quelcom que encara val la pena, que convida a l'esperança. I per això el pessebre pot estar al bell mig del carrer sense que ningú el toqui ni el faci malbé (és possible això, a casa nostra?).

Després de la secció encetada en el número 2 del butlletí per en Jordi Montlló, sobre el pessebre i la literatura, ara us volem proposar aquesta sobre el pessebre en el cinema. Si sou aficionats al cinema (ja es dona per entès que ho sou del pessebre), aquesta nova secció espera les vostres aportacions.

Títol original:	La vendedora de rosas
Gènere:	Drama
Any de producció:	1998
Actors:	Leidy Tabares (Mònica), Marta Correa (Judy), Mileider Gil (Andrea), Diana Murillo (Cachetona), Liliana Giraldo (Claudia), Alex Bedoya (Milton)
Direcció:	Victor Gaviria
Guió:	Victor Gaviria, Carlos Henao, Diana Ospina
Fotografia:	Ewin Goggel, Olmo Cardozo
Producció:	Silvia Vargas, Pierre Cottrell, Sergio Navarro
Música:	Luis F. Franco
Idioma:	Espanyol (amb subtítols: els nens utilitzen un llenguatge propi, quasi incompreensible, procedent de les presons i que usen les classes baixes de la ciutat)
Durada:	116 minuts

Albert Dresaire Gaudí

El pessebrisme va bé? (I)

Per què hi ha tantes associacions de pessebristes que estan en hores baixes? Com és que a la Federació li costa tant engegar noves propostes, modernitzar-se, fer-se un lloc a la societat civil? Per què després de tants anys encara no s'ha consolidat el Museu del Pessebre de Catalunya? Com és que per Nadal es parla tant de Pessebres vivents i tan poc d'exposicions de Pessebres?

La preocupació per la salut del pessebrisme ja fa temps que em ronda. Les queixes recurrents i sovintejades per la manca de pessebristes nous, per la manca de locals, de diners em fa pensar que - en general - no s'està enfocant bé el problema.

Els canvis socials que se succeeixen a ritme vertiginós aquest final de mil·lenni ens obliguen a pensar la realitat amb nous criteris. Això afecta tothom, a l'Església al Barça i al Pessebrisme. És més, qui no s'avingui a repensar la seva realitat **(1)** atenent els nous paradigmes socials està condemnat irremeiablement a sucumbir en el caos (i ho dic amb aquest llenguatge apocalíptic per fer notar que es tracta d'una exigència seriosa).

Diria que són 3 les principals dificultats a les que s'enfronta el pessebrisme:

- Una activitat amb un rerefons religiós tan clar cal saber-la "vendre" en una societat secularitzada.
- Una activitat que demana tantes hores, tanta paciència i esforç no lliga gaire amb el món de la immediatesa.
- Unes associacions sovint tancades i enquilosades amb formes i plantejaments tan organitzatius com d'imatge, es perden en la multitud d'ofertes culturals i d'oci que la societat civil està generant.

Voldria compartir les reflexions que he fet a partir de la lectura del Dossier 34 de Barcelona Associacions **(2)**, tot aplicant-ho i adaptant-ho a les associacions de pessebristes, sabent que en aquest terreny no hi ha fórmules màgiques que funcionin a l'instant ni fórmules matemàtiques infal·libles.

La primera raó de l'existència d'una organització és que té una missió per dur a terme i que per a fer-la, necessita uns recursos, unes ajudes que no són només de tipus econòmic. Necessita sobre tot de gent que coincideixi i se senti identificada amb la missió i amb els objectius de l'organització, i que estigui d'acord amb la forma de desenvolupar la seva missió.

Hem pensat alguna vegada la nostra organització pessebrista (associació, federació, museu...) des d'aquesta perspectiva? Tenim clara quina és la missió social de la nostra organització?

Hi ha dos eixos claus en l'anàlisi de l'organització: el grau d'acceptació de la causa (el pessebrisme) i el grau de coneixement de l'organització (en l'entorn concret en el que actui). Si un dels dos eixos no és positiu és molt difícil aconseguir recursos ja sigui humans (més pessebristes, més socis o simpatitzants) o econòmics (donatius, publicitat, subvencions...). Cal doncs començar a sensibilitzar en aquest dos sentits, fent propera la causa: fer del pessebrisme una activitat trobadissa, fer present el pessebrisme a tots els llocs on pugui ser-hi (3) i augmentant el grau de coneixement d'unes associacions que primer haurem hagut de fer atractives, obertes, dinàmiques i democràtiques.

En quina situació estem?

- a) Grau d'acceptació de la causa (pessebrisme) elevat i bon coneixement de l'associació: aquest és l'estat ideal al que haurien de tendir totes les associacions. En aquesta situació es poden emprendre campanyes de recollida de suports humans i econòmics. Cal saber-los mantenir i fidelitzar.
- b) L'associació es coneix bé (és una associació amb solera al poble, rep força visites..) però el pessebrisme és poc acceptat com a activitat. En aquest cas cal detectar aquells segments de la població que estiguin o puguin estar més interessats en el pessebrisme per buscar suports en ells de cara a una major difusió de la causa.
- c) L'associació és poc coneguda, però el pessebrisme té un alt grau d'acceptació. El més urgent és donar a conèixer l'associació. L'associació que demana suport ha de ser coneguda per la persona a qui se li demana el suport. Les associacions han de tenir credibilitat, han de presentar-se com a espais útils, agradables i profitosos personalment i social.
- d) L'associació és poc coneguda i el pessebrisme té una baixa acceptació. Cal sortir d'aquesta situació el més aviat possible identificant aquelles persones o institucions que podrien estar més properes a la causa i donant-la a conèixer abans de demanar els suports.

Abans de demanar cal saber què es pot demanar, a qui es pot demanar i amb quina finalitat. Molts diuen que l'única cosa que necessiten les organitzacions són diners i això no és veritat. El que realment cal, abans que res és gent que doni suport a la causa que tenim entre mans. Serà bo identificar en quina de les quatre possibilitats es troba la nostra organització pessebrista. No podem adreçar-nos a la primera persona que trobem i dir-li que vingui a fer pessebres. A uns haurem de demanar-los que ens ajudin a fer-ne difusió, a altres que col·laborin econòmicament, a altres que ens facilitin fer un curset o poder exposar un pessebre, a altres que vinguin a fer pessebres. Adreçar la proposta adequada a la persona correcta pot ajudar a evitar fracassos i decepcions.

Les associacions de pessebristes han de presentar-se...

- ...Com a organitzacions que cobreixen necessitats i no com a organitzacions que tenen necessitats.
- ...Com a organitzacions que assoleixen objectius socials interessants.
- ...Com a agents de dinamització en els àmbits de la participació ciutadana, del lleure i de la cultura.
- ...Com a organitzacions a les que val la pena ajudar ja que és una inversió per a la comunitat.

Mantenir el que hem aconseguit

Cap organització hauria de començar a buscar recursos (materials o humans) sense haver previst i planificat com mantenir el que s'aconsegueixi. Demanem pessebristes joves, però ja sabem què en farem si demà en venen mitja dotzena?, l'associació està preparada per a acollir-los i mantenir-los? Estem preparats per donar rendiment a una eventual donació o subvenció econòmica, que respongui a les expectatives de qui l'ha feta?

La captació de recursos és un procés lent que dóna els seus fruits poc a poc. El punt de partida ha de ser sempre la missió de l'associació que tots els seus membres tenen clara i comparteixen.

Enric Benavent i Vallès

NOTES

(1) He participat recentment en el *Fòrum català per repensar la societat* organitzat per *Eco Concern* amb un ampli suport de la societat civil i amb uns resultats molt interessants.

(2) GUARDIA R i altres: *¿Cómo conseguir soporte y recursos privados para una institución sin ánimo de lucro?* Dossier Barcelona Associacions n. 34

(3) Aquesta idea ja la vaig exposar al II Congrés de Cultura Popular i Tradicional Catalana i es troba més desenvolupada en el volum de Comunicacions, pàg.355

Un pessebre fet d'escombraries

El pessebre casolà i tradicional no és pas un avet d'on pengen llumenetes elèctriques i llaminadures, o el Pare Noèl de barba blanca i vermellosa vestidura, ni tampoc les tres figures de guix - Jesús, Josep i Maria - comprades a última hora en un supermercat. El pessebre és tota una altra cosa: és la representació plàstica del Naixement de Jesús durant les festes de Nadal.

Tot i que els elements naturals per construir un pessebre no són cars de comprar, un frare caputxí de València, fra Conrad Estruch, ha estat més radical. Per a aquests dies de festes ha fet 300 pessebres, dels cinc mil i escaig que n'ha construït manualment durant 45 anys. L'originalitat és que ell s'ha valgut

de les deixalles dels contenidors que troba pels carrers: paper de plata, arròs, palla, cartrons i altres andròmines. Fra Conrad, de 73 anys, diu que fa els pessebres "seguint l'esperit de pobresa de Jesús, del qual oblidem moltes vegades que va néixer en una establia". Fra Conrad aprofita tot allò que ningú no vol i que llença a les escombraries per fer-ne un arquetip bonic i pedagògic, com és el pessebre.

Durant aquestes festes de Nadal, fra Conrad Estruch ha organitzat una exposició pública de les seves creacions artístiques al convent dels frares caputxins de València. Els seus pessebres no tenen un preu assenyalat; es poden adquirir amb un donatiu voluntari que anirà destinat a 85 famílies necessitades de la capital del Túria, així com també a missioners del seu ordre a Guinea Equatorial i a Hondures.

Ara ja no podem dir: "Això no val res: tira-ho a les escombraries", perquè aquest frare ha reconverit les deixalles abandonades als contenidors en un model emblemàtic de la fe cristiana: el Naixement de Jesús a Betlem.

Francesc Gamissans

*(Publicat a Catalunya Cristiana,
núm. 1057, 23 desembre 1999)*

Sobre bibliografia pessebrista

(Aquest escrit està tret de la introducció del meu treball de recerca sobre el pessebrisme a Catalunya)

La bibliografia sobre el pessebre i el pessebrisme arreu del món és extensa. A països com Alemanya o Itàlia les edicions de nous llibres de temàtica pessebrista es van succeint un any rera l'altre. Llibres que ben sovint destaquen no només per la seva qualitat gràfica sinó també pel seu rigor científic. Però quan reduïm la nostra mirada a l'estat espanyol veiem com aleshores ja ens costa més de trobar aquests bons llibres sobre pessebres, tot i així seria injust negar que en van apareixent, i de bons, ni que sigui a comptagotes. Però quan entrem a Catalunya el panorama és encara més desolador. Són pocs els llibres publicats a casa nostra sobre temàtica pessebrista i d'entre aquests només uns quants són autèntiques obres de recerca sobre el pessebre. Aquest fet no deixa de contrastar amb el vigor de l'associacionisme pessebrista català (més arrelat, per exemple, que a la resta de l'estat espanyol) i és per això que ja des d'ara afirmem que l'edició de bons treballs dedicats a l'estudi i divulgació del fet pessebrista és un dels reptes pendents del moviment pessebrista català.

No cal dir, però, que hi ha excepcions a això que hem dit. A part de l'obra de Joan Amades, *El Pessebre*, en els darrers anys hem pogut llegir llibres prou rigorosos explicant la història d'algunes entitats pessebristes (Rubí, Sabadell,...), altres de divulgació pessebrista, altres dedicats a comentar certs aspectes sobre pessebrisme en una comarca o zona determinada, altres monogràfics sobre la vida i obra d'algun figuraire destacat (Amadeu,...), etc. Tot plegat, però, ens sembla insuficient. A més, l'obra de Josep M. Garrut, *Viatge a l'entorn del meu pessebre*, segueix sent una illa solitària en el panorama català de l'assaig i el pensament sobre el pessebre i el seu món. En aquest sentit, però, pensem que el II Congrés de la Cultura Catalana, amb el seu àmbit sobre pessebrisme i amb la magnífica ponència presentada per la Federació Catalana de Pessebristes i escrita per Salvador Cardús, pot significar un estímul per generar aquest debat del qual el pessebrisme a Catalunya n'està ara mateix mancat.

No podem oblidar els butlletins que certes entitats han anat editant. El seu mèrit, ni que sigui només per la dificultat que ja de per sí representa editar un butlletí periòdicament, és innegable. Tot i així, sovint són publicacions de marcat interès local (amb interès, per tant, a l'hora de voler conèixer la història del pessebrisme a la respectiva localitat) però que fora d'aquestes notícies locals i d'aportacions de caire nadalenc, no contenen articles de fons o d'investigació... El butlletí de l'Associació de Pessebristes de Barcelona, especialment els números de la primera època, són una excepció a això que dèiem. Amb tot, no podem estar de demanar-nos quan serà possible editar una revista pessebrista de caire nacional que ofereixi no només notícies i articles d'investigació sinó també un espai de debat i reflexió; per dir-ho d'una altra manera, per quan serà possible fer un *II Presepio* a la catalana...?

Albert Dresaire Gaudí

Les notes d'El Bou i la Mula

Calvaris 2000. La Federació Catalana de Pessebristes ens informa que enguany hi ha cinc associacions que presentaran exposicions de Calvaris; són: Ripollet, Sant Hilari Sacalm, Sant Pere de Torelló, Sitges i Vilanova i la Geltrú. Del 15 al 30 d'abril. Sens dubte una bona notícia per al pessebrisme! **Enric Benavent**

De Federatie van Vlaamse Kerststallenvrienden. O sia: "Federació Flamenca de Pessebristes". Ens va sorprendre l'existència d'aquesta entitat i la forta presència del pessebre en un país, Flandes, que no teníem situat en el nostre personal mapa de països amb tradició pessebrista. Una de les propostes que té **El Bou i la Mula** per aquest Nadal és fer una exposició i actes sobre el pessebre a Flandes. Podria ser una ocasió per fer nous amics pessebristes... **Albert Dresaire**

Congrés Internacional. Hem rebut, via correu electrònic, el programa del Congrés Internacional de Pessebristes. En reproduïm un fragment: *El Congreso Internacional Belenista se celebrará en Pamplona del 12 al 15 de Octubre del 2000.*

La cuota de asistencia al Congreso está en función de la opción que elijas para asistir al mismo.

- Sólomente los días 1º y 2º del congreso (12 y 13 de octubre): 20.000 pesetas.

- Sólomente los días 3º y 4º del congreso (14 y 15 de octubre): 12.500 pesetas.

- Todo el congreso (12, 13, 14 y 15 de octubre): 28.000 pesetas.
Ja podem avançar que **El Bou i**

la Mula hi presentarà una comunicació. Els interessats en més informació podeu adreçar-vos a l'Enric Benavent (ebenaven@pie.xtec.es). **Enric Benavent**

El proper Salon International des Santonniers d'Arles. Hem rebut una carta d'en Philippe Brochier, president de l'Association des amis du Salon International des Santonniers, en la que ens avança el programa del proper Nadal. Es dedicarà el Salon als països mediterranis i a l'exposició podem veure pessebres de França i Còrsega, Espanya i les Balears, Marroc, Algèria, Tunísia, Líbia, Egipte, Israel, Líban, Síria, Turquia, Xipre, Grècia i Creta, Albània, Sèrbia, Montenegro, Bòsnia Hercegovina, Croàcia, Eslovènia, Itàlia, Sicília i Sardenya, i Malta. El 43è. Salon d'Arles serà del 23 de novembre de 2000 al 14 de gener de 2001. **Albert Dresaire**

El Bou i la Mula va a la Universitat.

Escola d'estiu Blanquerna. Universitat Ramon Llull
Dates: del 10 al 14 de juliol de 2000

Horari: de 16 a 19h

Curs: Pessebrisme i educació.

Destinatari: mestres, educadors/educadores.

Objetius:

- Aprendre tècniques pessebrístiques senzilles per millorar la construcció del pessebre escolar.
- Descobrir les possibilitats educatives del pessebrisme, tan en l'àmbit formal com en el no formal.

Pessebres al cinema. N'he vist un al "thriller" *Suspect* (Sospita) dirigit als USA l'any 1987 per Peter Yates i protagonitzat per Cher i Dennis Quaid. Es tracta d'un pessebre de fusta de siluetes retallades i pintades a tot color, molt naíf. El pessebre està muntat amb una senzilla decoració que recorda una cova o una muntanya. La seqüència s'hi atura una estona considerable pel que es pot veure amb força detalls. **Montserrat Llinars**

El Bou i la Mula a les II Jornades d'educació i valors. Data: 19 de febrer de 2000

Comunicació: Pessebrisme i educació en valors

Autor: Enric Benavent.

Explicació d'una experiència amb alumnes d'ESO explicada al Butlletí n. 1 d'**El Bou i la Mula**. Bona acollida de l'experiència. Reparteixo un recull de material que tenia elaborat i aprofito per explicar què és la nostra associació. Queda recollida a la publicació que reben tots els participants. Han demanat de publicar-la a la revista Senderi que edita la Fundació Jaume Bofill. **Enric Benavent**

Aquest butlletí és una publicació d'ordre intern del *Col·lectiu d'opinió, recerca i difusió del pessebre El Bou i la Mula*. Els interessats en contactar-hi podeu fer-ho a través d'Internet:
www.geocities.com/bouimula
e-mail: atzavara@retemail.es